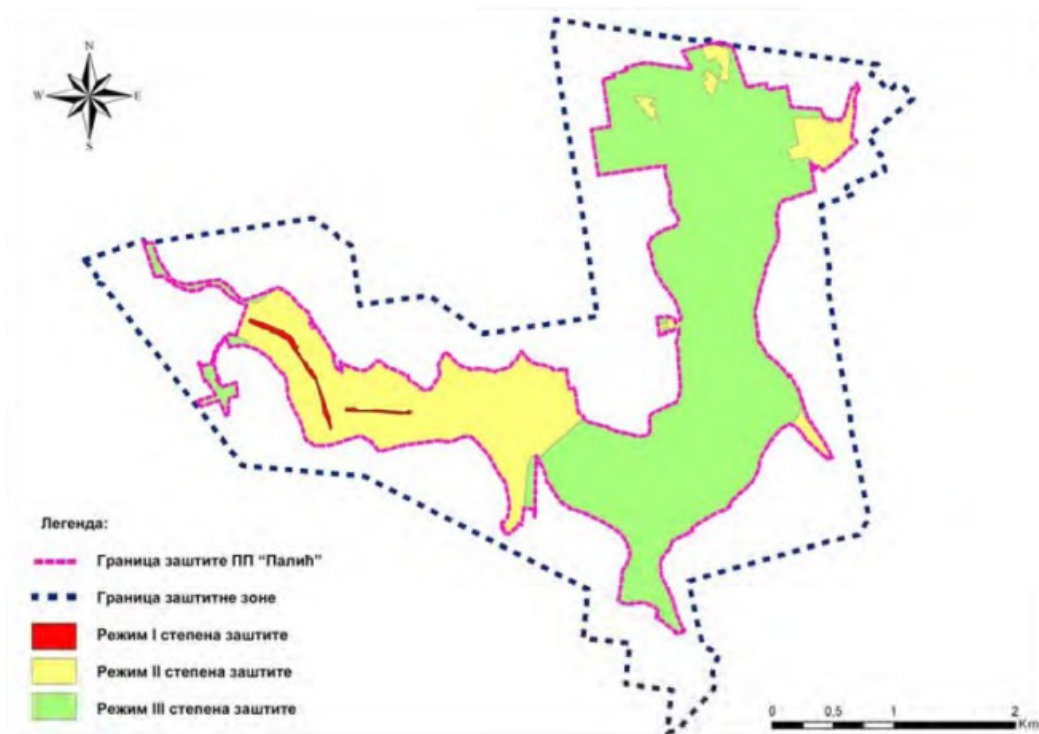

**Program upravljanja zaštićenim područjem
Park prirode "Palić"
za period
2013-2014. godine**

Program upravljanja zaštićenim područjem Park prirode "Palić" za period 2013-2014. godine

Donošenjem Odluke o proglašenju zaštićenog područja Park prirode "Palić" pod br. I-00-501-307/2013 i objavljivanjem u Službenom listu Grada Subotice br. 15/2013 na snagu je stupila zaštita predmetnog područja.

Istom Odlukom je kao upravljač je određeno Javno preduzeće „Palić-Ludaš“.

Prema obavezi iz člana 20 navedene Odluke Upravljač donosi ovaj program radi definisanja sadržaja i obima poslova upravljanja.

Čuvanje i održavanje

Čuvanje i nadzor Parka prirode predstavlja kontinuirani zadatak koji se realizuje u smislu preventivne zaštite prirodnih vrednosti a u skladu sa čl. 109 i 110 Zakona o zaštiti prirode.

Čuvar prirode će nadgledati sprovođenje režima zaštite, namenu i korišćenje površina svih korisnika prostora kao i posetilaca kroz redovan obilazak područja uz unošenje opažanja i podataka o stanju u terenski dnevnik čuvara. O svim promenama izveštavaće kontinuirano stručnu službu. Upravljač će po potrebi podnositi krivične i prekršajne prijave, pozivati nadležne inspeksijske službe i izveštavati Pokrajinski zavod za zaštitu prirode i na taj način održavati stanje u zaštićenom području.

Održavanje javnih zelenih površina i čistoće na zaštićenom području će se obavljati prema posebnim programima, u skladu sa gradskim odlukama kojima se reguliše oblast održavanja čistoće i javnih zelenih površina.

Unapređenje

- **Učešće u realizaciji dokumenta *Platforma o jezeru Palić***

Jedini način da se ekosistem Palića dugoročno i održivo vrati u *prirodnu ravnotežu* je da se spreči ili barim značajno smanji uliv hranljivih materija (soli azota i fosfora) u jezero i kontroliše brojnost algi. Izvori nutrijenata su uglavnom otpadne vode i poljoprivredna aktivnosti u slivnom području Palića. U Studiji (*Predlog za stavljanje pod zaštitu kao zaštićeno područje III kategorije - Pokrajinski zavod za zaštitu prirode, 2011*). je posebno istaknuta obaveza lokalne samouprave da se ti „zagađivači zbrinu na, sanitarno i tehnički, odgovarajući način.“

Za ispunjenje obaveza lokalne samouprave, nosilac programa sanacije Jezera Palić, koji je istovremeno predstavnik lokalne samouprave, Park Palić d.o.o. je formirao savetodavno telo preduzeća - **Savet za vode**, sastavljen od lokalnih eksperata za različite oblasti upravljanja vodama uključujući i g. Mišela Romana – hidrologa iz Nemačkog GIZ-CIM programa. Savet je problem trenutnog stanja i stepena opterećivanja jezera Palić sagledao u mnogo širem kontekstu i na osnovu tih saznanja predložio čitav niz neophodnih mera i aktivnosti usmerenih ka unapređenju ekološkog statusa jezera i njegove okoline, a sve sa ciljem unapređenja upotrebljivosti ovog resursa za turističke, rekreativne, sportske i svrhe zaštite prirode.

1. Sprečavanje daljeg zagađivanja jezera Palić

1.1. Izmeštanje mesta za odlaganje digestovanog mulja iz gradskog postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV)

1.2. Povećanje efikasnosti rada postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV)

1.3. Evidencija i sanacija zagađivača u zaštitnoj zoni zaštićenog područja Park prirode „Palić“

1.4. Rešavanje problema otpadnih voda na području naselja Palić

1.5. Formiranje zaštitnog pojasa (buffer zone) oko jezera radi smanjenja difuznog uliva nutrijenata i štetnih materija od poljoprivrednih aktivnosti u jezero

1.6. Ograničenje korišćenja veštačkog đubriva i hemijskih zaštitnih sredstava u slivnom području jezera Palić

1.7. Promocija autonomnih sistema za tretman komunalnih otpadnih voda

2. Unapređenje sistema upravljanja jezerom Palić i njegovom okolinom

2.1. Funkcionalna rejonizacija jezera Palić i izrada programa održavanja vodene vegetacije u skladu sa potrebama korisnika resursa

2.2. Unapređenje tehničke osposobljenosti upravljača za upravljanje zaštićenim dobrom

2.3. Formiranje i primena sistema upravljanja vodnim režimom u skladu sa zaštitom i režimom korišćenja resursa

3. Rešavanje posledica dosadašnjih negativnih uticaja na jezero Palić

3.1. Revitalizacija životnih zajednica jezera Palić

3.2. Sanacija i remedijacija nagomilanog sedimenta i formiranje wetland u sektor II

4. Praćenje stanja kvaliteta vode i životnih zajednica jezera Palić

4.1. Poboljšanje monitoringa parametara kvaliteta vode i sedimenta

4.2. Uspostavljanje sistema monitoringa stanja akvatičnih i semiakvatičnih životnih zajednica

Zaključci

U narednom periodu (do kraja 2013.god.) očekujemo da Grad Subotica formalno organizuje Savet za vode i da se na bazi Platforme organizuje izrada dugoročne strategije Grada (prva polovina 2014.god.) u rešavanju problema jezera Palić. Delovi ove dugoročne strategije treba da budu ugrađeni u *Plan upravljanja Parka prirode "Palić" za period 2014-2018.*

• **Sprovođenje aktivnih mera zaštite**

Sprovođenje aktivnih mera zaštite koje se odnosi na zaštitu staništa/vrsta kao i suzbijanje invazivnih vrsta u programskom periodu realizovaće Upravljač kroz aktivnosti:

- košenje ispod ZOO vrta u cilju očuvanja staništa vlažne livade (jul-avgust 2013)
- praćenje stanja na staništima u II stepenu zaštite u cilju pripreme kartiranja, monitoringa i drugih aktivnosti (jesen 2013, proleće 2014)

• **Unapređenje stanja dela ribarskog područja - jezero Palić**

Aktivnosti se planiraju po *Godišnjem programu ribarskog područjai* realizuje korisnik ribarskog područja tj. Upravljač realizacijom aktivnosti:

- praćenje probnog izlova(2013)
- preuzimanje Elaborata o stanju riblje populacije i izrada smernica za dalje aktivnosti (do juna 2014)
- čišćenje submerzne vegetacije u ekscesnim situacijama

- **Povećanje brojnosti populacija strogo zaštićenih i zaštićenih vrsta kroz održavanje staništa**

Aktivnost se realizuje kroz posebne projekte u zaštiti crnoglavog galeba, modrovrane sa ULJP „Riparia“ i drugih zaštićenih vrsta. Upravljač ovim projektima pruža logističku podršku i istovremeno vrši nadzor u poštovanju uslova zaštite prirode. Tokom druge polovine 2013. god. i u prvoj polovini 2014. god. planiraju se aktivnosti :

1. Revitalizacija mesta gnežđenja zaštićenih i strogo zaštićenih vrsta ptica na ptičjim ostrvima Paličkog jezera -Održavanje i monitoring gnezdeće populacije galebova na ostrvu u drugom sektoru jezera Palić (čišćenje terena - košenje ostrva, poboljšavanje uslova za gnežđenje, monitoring gnežđenja, prstenovanje gnezdeće populacije galebova, prstenovanje gnezdeće populacije kolor markerima)
2. Aktivnosti na zimskom hranjenju ptica – u zimskom periodu kontinuirana prihrana i monitoring ptica na lokalitetu *Tapšin kanal* – (II stepen zaštite)
3. Kontinuirani monitoring vodenih ptica (obilazak terena, registrovanje faunističkih podataka)
4. Praćenje prolećne i jesenje migracije ptica kroz zaštićeno područje (monitoring, prstenovanje -markiranje ptica aluminijumskim prstenima po međunarodnim standardima)
5. Aktivnosti na uključivanju mladih u aktivnu zaštitu barske kornjače (*Emys orbicularis*) na Paličkom jezeru – praćenje stanja staništa i populacije barske kornjače
6. Monitoring populacije čigri- nastavak aktivnosti na projektu „Povratak čigri na Paličko i Ludaško jezero“ u okviru kog su 2009. godine postavljene platforme za gnežđenje na jezeru Palić
7. Program aktivne zaštite ptica dupljašica postavljanjem veštačkih gnezd i lišnih duplji

- **Smanjivanje direktnog antropogenog pritiska**

Novom zaštitom su obuhvaćene određene površine sa značajnim staništima u strožijem režimu zaštite (II stepen) te je potrebno u programskom periodu uvesti kontrolu kretanja i aktivnosti. Upravljač će putem čuvarske službe tokom vršenja redovnog nadzora i praćenja stanja uticati na korisnike prostora uz prezentiranje ciljeva nove zaštite (prikazano u sledećoj tački). Aktivnosti će se odvijati na sledećim lokalitetima:

- Malo Pojilo
- slatina uz zapadnu obalu IV sektora
- zabarena depresija kod kanala Tapša
- II i III sektor jezera Palić

Prikazivanje

Tokom perioda septembar –decembar 2013. planira se informisanje mesnih zajednica i većih korisnika o novoorganizovanom zaštićenom području (dopis sa prikazom režima i kartografije).

Tokom perioda januar – jun 2014. planira se prezentacija nove zaštite u medijima uz pripremu i postavljanje informativnih tabli i info-lifleta za korisnike i subjekte sa zaštićenog područja.

Aktivnost će realizovati upravljač u predloženoj dinamici.

Održivo korišćenje

Imajući u vidu karakter zaštite i vrstu objekta (park prirode sa turističkim, banjskim, rekreativnim i manifestacionim sadržajima) koji se koristi kao javna površina cilj je kroz rad čuvarske i stručne službe uskladiti korišćenje sa režimima zaštite.

Čuvarska služba će kroz nadzor ograničavati korišćenje na dozvoljene vidove (član 6 Odluke).

Stručna služba će implementirati odredbe iz člana 7 Odluke praćenjem rada čuvara i sprovođenjem odredbi člana 57 Zakona o zaštiti prirode. Ove aktivnosti upravljač će obavljati do kraja 2013 i u prvoj polovini 2014.

Takođe se planira dalji rad na održivom upravljanju tršćacima i košenju trske u zimskom periodu. Upravljač će to realizovati kroz aktivnost:

- Program korišćenja tršćaka na zaštićenim područjima (decembar 2013)

Izrada i donošenje upravljačkih dokumenata

U skladu sa Odlukom do juna 2014. upravljač će obavljati se sledeće aktivnosti:

- do 1. februara 2014. godine izradiće se i predati *Izveštaj ostvarivanju godišnjeg programa upravljanja Parka prirode "Palić" u 2013. godini*
- do juna 2014. godine realizovaće se priprema, izrada i procedura donošenja *Plana upravljanja Parka prirode "Palić" za period 2014-2018.*
- do juna 2014. završiće se izrada i procedura donošenja *Pravilnika o unutrašnjem redu i čuvarskoj službi Parka prirode "Palić"*
- do juna 2014. završiće se izrada i procedura donošenja *akta o naknadama za korišćenje Parka prirode "Palić"*

Obeležavanje

Novo proglašeno područje obeležavaće se u skladu sa *Pravilnikom o obeležavanju zaštićenih prirodnih dobara* (Sl.glasnik RS br. 30/92, 24/94 i 17/96). U programskom periodu planira se:

- do septembra 2013. preuzimanje podataka i sređivanje baze podataka (parcele, granice).
- postavljanje Pravilnikom propisanih tabli/oznaka na ulaznim tačkama prema posebnom planu obeležavanja.

Upravljač će obeležavanje realizovati kroz aktivnosti stručne i čuvarske službe prema gore planiranoj dinamici.

Zasnivanje informacionog sistema

U skladu sa obavezama upravljača tokom programskog perioda planira se razvijanje baze podataka u funkciji upravljanja, korišćenja i praćenja stanja unovom prostornom obliku zaštićenog područja.

Baza sadrži podatke koji se odnose na sprovođenje režima i mera zaštite i unapređivanja. U cilju efikasnijeg praćenja delatnosti čuvarske službe kao i adekvatnog planiranja obilaska terena i izvršenja ostalih radnih zadataka, planirano je da se upostojeću interaktivnu bazu podataka za sva zaštićena područja kojima upravlja JP "Palić-Ludaš" unose se i podaci koji se odnose na novi PP "Palić".

Baza se dopunjuje fotografijama zaštićenog područja, retkih i ugroženih vrsta, kao i fotografijama koje se odnose na nedozvoljene aktivnosti u zaštićenom području (elementi za prijavu nadležnoj Inspekciji). Planirano je da se nastavi sa praksom povezivanja terenskih beleški čuvara (terenski dnevnik), terenske prijave, prijave Inspekciji, fotografija nedozvoljene aktivnosti i tačnih koordinata mesta (stepena zaštite) na kom se desila predmetna nedozvoljena aktivnost u jednu celinu. Osim fotografija, zapažanja i drugih relevantnih podataka, unose se i tačne geografske koordinate mesta na kome se nalaze populacije retkih vrsta, kao i veličina populacije i njen prostorni raspored

U programskom periodu stručna služba upravljača započeće sa vođenjem ove baze a od daljeg unapređivanja opreme i kadra zavisice njen razvoj.

Protivpožarna zaštita

Zaštita od požara otvorenih prostora Parka prirode "Palić" je bazirana na sprovođenju mera prevencije od širenja požara prilikom spaljivanja zaostale vegetacije na oranicama koje se nalaze oko područja. Budući da su pomenute aktivnosti sezonskog karaktera, čuvarska služba u tom periodu sprovodi pojačani nadzor, kontrolu i praćenje aktivnosti. Pored delovanja u vanrednim situacijama, upravljač kontinuirano obavlja aktivnosti u cilju sprovođenja mera protivpožarne zaštite u saradnji sa ostalim korisnicima prostora :

- realizuje se svakodnevno praćenje vremenskih uslova i stanja gorivog materijala u cilju procene tekuće opasnosti od pojave požara
- organizovano je osmatranje i obaveštavanje o pojavi požara tokom požarnih sezona
- na izuzetno ugroženim područjima, velike površine pod travnatom vegetacijom ili trskom, obavlja se svakodnevni nadzor
- lokaliteti izletišta se nalaze pod kontrolom upotrebe i loženja vatre
- zaštita od požara realizovaće se u saradnji sa poljočuvarskom službom jedinice lokalne samouprave Subotica kao i Vatrogasnom službom Ministarstva unutrašnjih poslova Subotice

Upravljač će protivpožarnu zaštitu Parka prirode "Palić" realizovati kroz aktivnosti čuvarske službe prema gore planiranim elementima.

Organizacioni i materijalni uslovi za izvršenje Programa

U skladu sa Odlukom o zaštiti (član 17) predviđeno je da se sredstva za realizaciju upravljanja, održavanja, unapređivanja Parka prirode "Palić" definisanih planom upravljanja obezbeđuju iz budžeta Grada Subotice, gradskog Fonda za zaštitu životne sredine, od naknada za korišćenje zaštićenog područja, prihoda ostvarenih obavljanjem delatnosti Upravljača (Odluka o

obavljanju komunalnih delatnosti, Sl. list Grada Subotice br. 2/2013 i 7/2013) i iz drugih izvora u skladu sa zakonom (posebni projekti).

Imajući u vidu da je novoproglašeni Park prirode dobrim delom svojih površina po funkciji i javno zelenilo, razlikuju se dva delokruga za finansiranje. Jedan je vezan za obavljanje poslova upravljanja zaštićenim područjem u skladu sa članovima 68, 109 i 110 Zakona o zaštiti prirode što je elaborirano ovim programom. Drugi delokrug je održavanje funkcija zelenih površina (Odluka o obavljanju komunalnih delatnosti, Sl. list Grada Subotice br. 2/2013 i 7/2013) koji se definiše u godišnjem *Programu održavanja javnih zelenih površina, u turističkoj zoni na zaštićenom području PP Palić i Programu održavanja čistoće u turističkoj zoni na zaštićenom području PP „Palić“*.

Za realizaciju *Programa upravljanja zaštićenim područjem Park prirode "Palić" za period 2013-2014. godine* potrebno je obezbediti namenska sredstva za:

1. Čuvanje i unapređenje zaštićenog područja (obilazak terena, oprema za čuvarsku službu, administrativni poslovi, obuka čuvarske službe, materijalni troškovi, zarada rukovodioca sektora, stručnog saradnika, tri čuvara zaštićenog područja)
2. Obeležavanje zaštićenog područja (postavljanje novih oznaka, obeležavanje granice, održavanje, troškovi izrade novih oznaka i obeležavanja)
3. Održavanje zaštićenih područja (aktivne mere zaštite-zarada radnika iz drugog sektora)
4. Prikazivanje zaštićenog područja (troškovi izrade štampanih media i info panoa)
5. Praćenje stanja zaštićenog područja (zasnivanje informacione baze, zarada koordinatora čuvarske službe, zarada stručnog saradnika za obaveze po članu 57 Zakona o zaštiti prirode)
6. Administrativni troškovi

Od materijalnih preduslova u narednom periodu potrebna su sredstva: za obnovu voznog parka (jedno terensko vozilo), kompjuterska oprema (za vođenje baze podataka, kartografiju i GIS i terenski laptop za stručnog saradnika)

Visina i izvor potrebnih finansijskih sredstava

Tabela 1 - Pregled potrebnih finansijskih sredstava na godišnjem nivou

	Naziv aktivnosti	Grad Subotica – sredstva iz Fonda za zaštitu životne	Grad Subotica – Park Palić DOO
I	Čuvanje zaštićenog područja	2.945.000	
1.	Obilazak terena-troškovi goriva i maziva	405.000	
2.	Oprema za čuvarsku službu (registracija vozila, rezervni delovi za vozila i radne mašine)	250.000	
3.	Administrativni poslovi, obuka čuvarske službe, kancelarijski materijal, telefonski troškovi i troškovi električne energije.	590.000	
4.	Zarada rukovodioca sektora, stručnog saradnika i 3 čuvara zaštićenog dobra	1.700.000	
II	Održavanje zaštićenog područja	820.000	
1.	Sprovođenje mera aktivne zaštite-zarada angažovanih radnika iz drugog sektora	820.000	
2.	Hitne mere zaštite i sanacije Velikog parka na Paliću – podrast	2.000.000	
3.	Održivo upravljanje tršćacima i košenje trske	750.000	
III	Prezentacija i promocija zaštićenog područja	5.000	
1.	Aktivnosti prezentacije i promocije zaštićenog područja	5.000	
IV	Praćenje stanja zaštićenog područja	235.000	
1.	Zasnivanje informacione baze podataka - zarada koordinatora čuvarske službe	235.000	
V	Održavanje higijene i zelenila u turističkoj zoni zaštićenog područja		24.126.993
1.	Održavanje čistoće u turističkoj zoni zaštićenog područja		10.162.356

Program upravljanja - Park prirode "Palić" 2013 - 2014

2.	Održavanje javnih zelenih površina u turističkoj zoni zaštićenog područja		13.964.637
		UKUPNO 6.755.000	24.126.993

Tabela 2 – Detaljan finansijski plan rashoda koji se finansiraju po Programu upravljanja zaštićenim područjem u 2013. godini

	Naziv aktivnosti	Iznos
I	Čuvanje zaštićenog područja	2.945.000
1.	Obilazak terena-troškovi goriva i maziva	405.000
2.	Oprema za čuvarsku službu (registracija vozila, rezervni delovi za vozila i radnemašine)	250.000
3.	Administrativni poslovi, obuka čuvarske službe,kancelarijski materijal,telefonski troskovi i troskovi elektricne energije.	590.000
4.	Zarada rukovodioca sektora, stručnog saradnika i 3 čuvara zastićenog dobra	1.700.000
II	Održavanje zaštićenog područja	820.000
1.	Sprovođenje mera aktivne zaštite-zarada angažovanih radnika iz drugog sektora	820.000
2.	Hitne mere zaštite i sanacije Velikog parka na Paliću – podrast	2.000.000
2.1.	bruto2 angažovanih radnika	1.152.960
2.2.	bruto2 poslovođe	152.000
2.3.	bruto2 nadzora	134.000
2.4.	troskovi sredstava za rad (testere i trimeri)	270.900
2.5.	alat za održavanje i ručni alat	48.400
2.6.	potrošni materijal	33.750
2.7.	gorivo mazivo i rezerni delovi i registracija za traktore i radne mašine	183.000
2.8.	kancelarijski administrativni i drugi troškovi	5.000

2.9.	herbicidi	20.000
3.	Održivo upravljanje tršćacima i košenje trske	750.000
3.1.	bruto2 angažovanih radnika	329.280
3.2.	bruto2 poslovođe	75.000
3.3.	bruto2 nadzora	65.000
3.4.	potrošni materijal	3.520
3.5.	gorivo mazivo i rezervni delovi za traktore i radne mašine	27.200
III	Praćenje stanja zaštićenog područja	235.000
1.	Zasnivanje informacione baze podataka - zarada koordinatora čuvarske službe	235.000
	UKUPNO	6.750.000

Za period do juna 2014 očekuje se realizacija po istom modelu. Projektovane vrednosti za aktivnosti u 2014. godini će biti naknadno dostavljene do 15. novembra 2013. godine nadležnom sekretarijatu.